

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXI. De iniustitia, quæ sit in iudicio ex parte aduocatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tie. & memora corrigat actum suum, ideo debet quilibet in tali ca-
sa corrigere obliuionem suam, ut saltem debilitet prius falso a se
dictum. Et si persona est bonae fame, & in opinione hominum
propter eius uitam bonam talis conscientia, quod non possit ca-
dere in mentem hominum illius notitiam habentium, quod perni-
culosum mendacium

dicere: & cum iura-
mento aliter obli-
uionem suam, & pu-
ri ueritatem prout
mouendū, cuius est
magis testium di-
scernere, postea ppea
a iuramento uel execu-
tione desistere, & a-
liis, prout melius
posse obuiare, si il-
le in cuius fauorem
fallum fuerat dictū,
non desistit, aut resti-
tuit, cum teneat hoc
facere ad talis iuri iu-
ramentum in foro
conscientie.

In responsione ad
secundum eiusdem
articuli, dubium oc-
currit circa illam rati-
onem redditam, In
iudicio iudicium
non est iudicium: &
ideo ex utroque fal-
sum testimonium iudi-
ciale, non est peccatum
mortale. Primo qui-
dem, quia aduersari
hoc uidetur distinctio
inter sententiam
iustam, & iniustam.
Nam si iniustum iudi-
cium non est iudicium
constat quod iniusta
sententia non est sen-
tentia: et non est sen-
tentia: ergo est nulla.

Ad secundum dicendum,
quod iniustum iudicium, non est iudicium:
& ideo ex utroque falsū
testimonium in iniusto iudicio
prolatum ad iniustitiam impediendam,
non habet rationem peccati
mortalis: sed solum ex iuramen-
to uiolatio.

Ad tertium dicendum, quod homines
maximè abhorrent peccata, quae
tententur ergo est nulla.

Impossibile est namque, & non intelligibile, quod non sententia sit sen-
tentia iniusta, ergo sententia est nulla, male ergo distinguitur in-
ter sententiam iniustam, atque nullam, tamquam aliqua sit sententia iniusta,
quae in non est nulla. Secundò, quia aduersari ut iuri Canonico,
Nā secundū illud, Sententia pastoris siue iusta, siue iniusta, est ti-
menda, ut patet ex autoritate beati Gregorii in Decretis 11. q. 3.
Sententia ex plenti aut doctrina, iniustū iudicium, quia non est iudi-
cium, non obligat testes, si iuramentū non interuenit eorū ad menda-
cium pncipio. Igitur iniusta sententia, quae est conclusio iniusti iudi-
cii, non obligat reū ad pncipio iam inobediētia. Sic, si hē reus
ad sententiam, sicut testes requisiti, & coacti ad iudicium, pcessum.
Ad hoc dicitur, quod aliter in pure moralibus uimur nominibus iudi-
cii & sententiae, & aliter iuristae utuntur illis. Et propterea acci-
dens in morales ad sola rei ueritate spectates, non distinguat inter
iudicium iniustum, & nullū iuristae aut inter ea distinguunt. Scito
igitur quod sententia iniusta, licet apud iuristas, ut patet 11. q. 3. Epi-
scopus, in subiunctis per Gratianum, multipliciter dicatur, si uel
ex animo, ut cum quis ex odio condemnat aliquem: uel ex ordi-
ne, ut cum non seruato iuris ordine condemnat uel ex causa, ut
cum quis condemnat innocentem, ad nostrum propositum, ut in
litera patet, sententia tertiò modo iniusta spectat, quoniam talis
sententia est per se iniqua, reliquae autem duae per accidens, ut pri-
ma, aut quasi per accidens, ut secunda. De sententia ergo iniusta
quia iniustum determinat, puta, damnationem innocentis, dicitur
quod est, quod secundum ueritatem non est sententia: & similiter iudicium
sit iniustum, non est iudicium. Et ratio est, quia iudicium
est determinatio iusti, ut superius patet in q. 60. ar. 1. Et sententia
est facta iuxta particularis in particulari facto, ut in ar. 1. q. 67. supe-
rius eniam patet. Constat autem, quod determinatio iniusti, quam
significat iniustum iudicium, non est determinatio iusti, quae signi-
ficat iudicium: nec lex iniqua particularis, quam significat iniusta
sententia, est lex particularis, quam significat sententia. Sicut
uenerunt patet, quod leges iniquae, non sunt leges, sed legum
corruptiones. Unde nec iniquum iudicium, nec iniusta sententia
habet obligatiuam. Et propterea quantum est ex parte sui,
non obligat testes, ministros, aut reum. Dico autem ex parte sui,
quia aliunde contingit quandoque, quod huiusmodi sententis
parandum est, puta, si iniustitia aut non continetur in senten-
tia, aut non sit manifesta alijs. Si enim in sententia manifesta in-

A iniustitia continetur, tunc continet errorem intolerabilem, & a-
pud iuristas etiam est nulla. Si non continetur in sententia iniu-
stia, aut si continetur, non tamen est publice manifesta, tunc
quamuis secundum ueritatem sit nulla, quia tamen non spectat
ad quemlibet, sed ad publicam potestatem, atque scientiam hęc
decernere, timenda
est, & appellandum,
vel alias recurredum
ad superiorem, ne ip-
se contemptus sen-
tentiae culpabilem eū
reddat. Et hoc inten-
debat Gregorius per
illud, Sententia pas-
toris. Et hac doctri-
na consonat aperte
superioribus dictis
ab auctore in quest.
61. art. 6. ad tertium,
& dictis in quest. 67.
art. 2.

sunt contra Deum, quasi grauissi-
ma, inter quae est periurium, non
autem ita abhorret peccata, quae
sunt contra proximum: & ideo
ad maiorem certitudinem testi-
monij requiritur testis iuramentū.

QVAESTIO LXXI.

De iniustitia que fit in iudicio ex par-
te aduocatorum, in quatuor
articulis diuisa.

PROSTEUA considerandū
est de iniustitia, quae fit in
iudicio ex parte aduo-
catorum.

ET CIRCA hoc quæruntur
quatuor.

¶ Primo, Vtrum aduocatus ten-
etur prestare patrocinium cau-
sae pauperum.

¶ Secundo, Vtrum aliqui de-
beant arceri ab officio aduoca-
ti.

¶ Tertio, Vtrum aduocatus pec-
cet, iniustam causam defenden-
do.

¶ Quarto, Vtrum peccet pecu-
niam accipiendo pro suo patro-
cinio.

Grina hac sacris canonibus decernentibus, quod iniusta sententia sit
timenda, & executioni mandanda, ut capitulo, Pastoralis, de of-
ficio delega. dicitur: quoniam hic vires sententiae iniustae tradun-
tur, ubi ex accidentibus circumstantijs, scilicet, quia occulta, seu am-
bigua, uel non manifesta iuri iniustitia est, subiectorum officium
determinatur, quod scilicet ante manifeste prolatam iniustitiam
timenda est, aut exequenda est a subditis. Et ex his sequitur, quod si
mihi constiterit in me esse prolatam sententiam excommunicationis
iniustam, si non possum aliter meam innocentiam tueri simpliciter,
uel pro nunc, possum interim euitatio scandalo interesse secrete
loco diuinis, & celebrare. Et eadem ratione illi qui nouerunt
me virum bonae conscientiae, & credunt me innocentem, quam-
uis sciant me excommunicatum, possunt mihi feruire in missa,
aut participare alias in diuinis, secreto tamen: quoniam sic facien-
do, & timerit iniusta sententia, ac executioni mandatur in publi-
co, & satisficit iudicio humano iudicandi quae foris sunt, dum ma-
nifeste uident, quod non contemnitur Ecclesiae auctoritas, & non
priuatur innocens omnino spiritualibus consolationibus anima-
sua, qui in ueritate non est excommunicatus, quia in ueritate sen-
tentia iniusta non est sententia.

¶ Super Questionem septuagesimam primam.

EN titulo articulo primo, & ceterorum quastio, septuagesime-
prime aduerte, quod aduocatus hoc in loco cōmuniter signifi-
cat tam eum, quem dicimus uulgariter aduocatum, quam pro-
curatorem, ita tamen quod aduocatum non uoces eum, qui solū
consilium dat in scripto, aut uerbo domi: sed qui patrocinatur
opere, comparendo coram iudice. Unde & August. ut in articulo
quarto habes, distinguit aduocatum contra iurisperitum, dicens,
quod aduocatus iustum patrocinium, & iurisperitus uerum con-
siliū licite uendit.

¶ Super quastionis septuagesime prime articulum primum.

IN articulo primo eiusdem q. 71. dubium occurrit de sentu lite
ra in illis uerbis, Si in promptu appareat, quomodo ei aliter
subueniri possit, &c. Nam aut intendit, quod ex hoc, quod in
promptu appareat modus, quo potest aliter pauperi subueniri,
Secunda Secunda S. Thomae. Y 2 non

non tenetur quis subuenire. Et sic fallim dicitur: quia quantum-
cunque appareant in promptu mille modi, quibus possit sine me
famelico, aut alias impoena subueniri, & non subueniatur, no ex-
cutor ego ab homicidio, si non pateo fame potentiam, sed actum

ARTICVLVS PRIMVS.

*Virum aduocatus tenetur prestare pa-
trocinium causa pauperum.*

AD PRIMVM sic proceditur.
Videtur, quod aduocatus te-
neatur prestare patrocini-
um causa pauperu. Dicitur enim Exod.
vigesimaltertio. Si videris asinum
odientis te iacere sub onere, non
pertransibis, sed subleuabis cum
eo: sed non minus periculum im-
minet pauperi, si eius causa con-
tra iustitiam opprimatur, quam si
eius asinus iaceat sub onere: ergo
aduocatus tenetur prestare patro-
cinium causa pauperum.

Infr. artic. 4.
cor. & ad 1.

In eodem art. 1. du-
bium alterum est, an
conclusio. s. q. quan-
do non apparet quo-
modo aliter subueni-
ri possit, tenetur scies
subuenire, & aduoca-
tus patrocinari, &
medicus mederi, in-
telligatur de obliga-
tione peccati mortali,
an venialis. Et est
ratio dubij, quia si in-
terdit de peccato mor-
tali, contradicit sibi,
& rationi. Sibi quide,
quia in principio cor-
poris huius articuli
dicit, quod idem est
hic dicendum, quod
supra de aliis operi-
bus misericordiae di-
ctum est. Constat au-
tem, quod superius in
arti. quinto, quod est tri-
gesimo secundo, dictu
est, quod non omnis
necessitas obligat ad
prestationem, sed illa
sola, sine qua is, qui
necessitatem patitur,
sustentari non potest.
Cum igitur pauper
ex hoc, quod opprim-
itur causa sua, non
incurrat in casum,
hunc, quod susten-
tari non possit, sequi-
tur q. secundum an-
tedita non tenetur
aduocatus sub peccato mortali patrocinari, etiam, si nullus alius
appareat potens subuenire. Rationi vero, quia cum preceptu de
misericordiae operibus non obliget ad mortale, nisi tempore ne-
cessitatis, cum sit affirmatiuum, aut hoc intelligitur de necessitate
simpliciter, s. respectu vite, quia, si aliter non posset vivere, aut de
necessitate respectu alicuius particularis casus, quia, si aliter non pos-
set in tali negotio subsistere: sed constat, q. non intelligitur de ne-
cessitate hoc secundo modo, vt patet discurrendo per opera mise-
ricordiae. Nam non tenetur sub peccato mortali colligere ho spm,
qui dormiendo sub dio non moreretur: nec similiter tenetur sepe-
lire mortuum, quem nullus sepelire curat, aut redimere captiuum,
qui propterea non moritur, & sic de alijs: ergo intelligitur de ne-
cessitate primo modo, s. respectu vite: ac per hoc non tenetur
quis sub peccato mortali patrocinari causa pauperis, quamuis op-
primatur, si perditio causa non pertinet ad extremam vite neces-
sitatem. Si autem intendit de peccato veniali, obstant tria. Primo
responsio ad tertium, vbi author expresse respondens argumento
de precepto, dicit necessitatem in corpore articuli positam causare
debitum. Secundo, quorundam opinio crediturum esse mor-
tale peccatum, si aduocato non patrocinante pauper in notabile
dammum incurrit. Tertio ius scriptum disponens, q. pauperi vel
propter inopiam, vel propter aduersa partis potentiam carenti
aduocato, iudex det aduocatum cogendo illum, & nolentem obe-
dire potest punire, vt patet ff. de officio proconsul. & leg. in ec quic
quam adiuncta. C. de postu. l. prouidendum. Hoc autem no esset,
si non tenetur quis pauperis causa patrocinari, cum aliter non
potest iustitiam suam tueri.

Homil. 9. in
Nuang. non
procul a fi.

¶ 2 Præceptum Gregor. dicit in quadam
homil. Habens intellectum,
curet omnino, ne taceat: habens
rerum affluentiam, a misericordiam
non torpescat: habens artem
qua regitur, vsum illius cum pro-
ximo partiatur: habens loquendi
locum apud diuitem, pro paupe-
ribus intercedat. Talenti enim no-
mine cuiuslibet reputabitur quod
vel minimum accepit: sed talentum
commissum non abscondere,
sed fideliter dispensare quilibet
tenetur, quod patet ex pœna serui
abscondentis talentum, Matt. 25.
ergo aduocatus tenetur pro pau-
peribus loqui.

¶ 3 Præceptum de misericordiam
operibus adimpleris, cum sit
affirmatiuum, obligat pro loco, &
tempore, quod est maxime in ne-

promptu dicitur apparere modus, quo possit
absq. inquisitione offerri modus quo possit
questi potentia probabiliter coniungatur
pauperem exari. & sic illum here fratre
promptu uidet quomodo possit et aliter

cessitate: sed tempus necessitatis
videtur esse, quando alicuius pau-
peris ca oppressum, ergo in tali
cau ut quod aduocat? tenetur
pauperib? patrociniū prestare.
Sed contra. Non minor ne-
cessitas est indigentis cibo, quam
indigentis aduocato: sed ille qui
habet potestatem cibandi, non sem-
per tenetur pauperem cibare. er-
go nec aduocatus semper tenetur
causa pauperum patrociniū
prestare.

RESPON. Dicendum, quod est
prestare patrociniū causa pau-
perum ad opus misericordiam per-
tinet, idem est hic dicendum, qd
& supra de alijs operibus miseri-
cordiam dictum est. Nullus autē
sufficit omnibus indigentibus mi-
sericordiam opus impendere. Et
ideo, sicut Aug. dicit in 1 de do-
ctri. Cum omnibus prodesse no
possis, his potissime consulendū
est, qui pro locorum, & tempo-
rum, vel quarumlibet rerum op-
portunitatibus constitutus tibi,
quasi quadam forte, iunguntur.
Dicit pro locorum opportunita-
tibus, quia non tenetur ho p mū-
dum quaerere indigentibus, quibus
subueniat: sed sufficit, si eis qui li-
bi occurrunt, misericordiam opus
impedit. Vnde dicit Exod. 23. Si oc-
curreris boti inimicitui, aut ali-
no erranti, redue ad eum. Adde
autem & tempus, quia no te-
netur homo future necessitati al-
terius prouidere, sed sufficit si

poris articuli, s. quod idem est hic dicitur, qd
tribus misericordiam dicitur est. Triplex ergo est
re re pot aduocato. Primo, ad extremam
pliciter, & tunc tenetur sub peccato mortali
subueniat tempore suo. Seco ut ad magnam
spectat: & tunc si alius non appareat, qui no
nec sed non sub mortali. Tertio, q. quod
tor: & tunc de consilio est operam suam
¶ Ad prima ergo obiecta non oportet ad-
tet ex dicit, q. conformis est sententia
¶ Ad obiecta vero secundo loco de ob-
dr. Ad primu q. de q. author no loquitur
tali, aut veniali, sed in col. Et p. tractu
debiti mortale, sed q. est debiti ex
se ad superi dicta de operibus misericordiam
¶ Ad secundu vero, q. dicitur peccate mortali
bent patrociniū pauperi gratis, q. pauper
rit, absq. fundamento loq. videtur, q. p. p.
netur sub mortali peccato ad subueniendū
cum dicit. Qui videt fratrem suum necessitatem
fitatis praeise, nisi sit extrema. De tali n. dicitur
ly. Quomodo charitas manet in eo, accipit
ue. At si puter quipiam ex precepto
tum ad patrociniū pauperis, si meminerit
sua obligaretur, aut esset hoc ex
non, quia illa est a toto ad partem. Aut
qua est inter partem & partem: & hoc no
commutatio rerum, actionum, aut personarum

præfenti necessitati succurrat. Vnde dicitur 1. Ioan. 3. Qui uiderit fratrem suum necessitatem habentem, & clauerit uiscera sua ab eo &c. Sub dicitur: Vel quarumlibet rerum, quia homo sibi coniunctis quacumque necessitudine maxime debet curam impendere, sicut illud 1. ad Timoth. 5. Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, si dem negauit. Quibus tamen cõcurrentibus considerandũ restat, utrum aliquis tantam necessitatẽ patiatur, quã non in promptu appareat, quõ aliter ei subueniri possit uel per seipsũ, & in tali casu tenetur ei opus misericordie impendere. Si autem in promptu appareat, quõ aliter ei subueniri possit uel per seipsũ, uel per aliam personam magis cõiunctam, aut maiorem facultatẽ habentem, nõ tenetur ex necessitate indigentis subuenire, ita quõ nõ faciendõ peccat, quamuis si subuenierit absq; tali necessitate, laudabiliter faciat. Vnde aduocatus nõ tenetur semp̃ causa pauperũ patrociniũ præstare, sed solũ concurrentibus conditionibus prædictis: alioquin oporteret eũ oia alia negotia præmittere, & solis causis pauperũ iuandis intendere. Et idem dicendum est de medico, quantum ad curationẽ pauperũ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quõ quando a finis iacet sub onere, non potest ei aliter subueniri in casu isto, nisi per aduenientes subueniatur: & ideo tenetur iuuare. Nõ autem tenentur si possent aliunde remedium afferri.

AD SECVNDVM dicendum, quõ homo talentum sibi traditum tenetur utiliter dispensare, seruata opportunitatẽ locorũ, & tẽporũ, & aliarum rerum, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quõ non quilibet necessitas causat debitum subueniendi, sed solum illa, quæ est dicta.

ARTICVLVS II.

Utrum conuenienter aliqui secundum iura arceantur ab officio aduocandi.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur, quõ inconuenienter aliqui secundum iura arceantur ab officio aduocandi. Ab operibus. n. misericordie nullus debet arceri: sed patrociniũ prestare in causis ad opera misericordie pertinet, ut dictum est. ergo nullus debet ab hoc officio arceri.

¶ 2. Præter. Contrariarum causarũ non uidetur esse idem effectus: sed esse deditum rebus diuinis, & esse deditũ peccatis, est contrariũ.

A inconuenienter ergo excluditur ad officio aduocati, quidam propter religionem, ut monachi, & clerici: quidam autem propter culpam, ut infames, & hæretici.

¶ 3. Præter. Homo debet diligere proximum sicut seipsum: sed ad officium dilectionis pertinet, quõ aliquis aduocatus causæ alicuius patrocinetur: inconuenienter ergo aliqui, quibꝰ cõceditur pro seipsis autoritas aduocationis, prohibentur patrocinari causis aliorum.

SED CONTRA est, quõ 3. q. 7. multa: personæ arceantur ab officio postulandi.

RESPON. Dicendum, quõ aliquis impeditur ab aliquo actu duplici ratione. Vno modo propter impotentiam, alio modo propter indecentiam: sed impotentia simpliciter excludit aliquem ab actu: indecentia autem non excludit omnino, quia necessitas indecentiam tollere potest. Sic ergo ab officio aduocatorum prohibentur quidam propter impotentiam, eo quõ deficiunt sensu, uel interiori, sicut furiosi & im puberes: uel exteriori, sicut surdi, & muti. Est enim necessaria aduocato & interior peritia, qua possit cõuenienter iustitiam assumptæ causæ ostendere: & iterum loquela cum auditu, ut possit pronunciare, & audire quod ei dicitur. Vnde qui in his defectũ patiuntur, omnino prohibentur ne sint aduocati nec pro se, nec pro alijs. Decentia autẽ huius officij exercendi tollitur dupliciter. Vno modo ex hoc, quõ aliquis est rebus maioribus obligatus: unde monachos, & presbyteros non decet in quacumque causã aduocatos esse, neque clericos in iudicio sæculari, quia huiusmodi personæ sunt rebus diuinis astrictæ. Alio modo, propter personæ defectum uel corporalem, ut patet de cæcis, qui conuenienter iudicio astare non possent: uel spiritualem. Non enim decet, ut alterius iustitiæ patronus existat, qui in seipso iustitiam contempnit, & ideo infames, infideles, & dånati de grauibꝰ criminibus non decet sunt aduocati, tñ hmõĩ indecentiæ necessitas præfertur. Et pp hoc hmõĩ personę pñt pro seipsis, uel pro personis sibi coniunctis uti officio aduocati. Vnde & clerici pro ecclesijs suis possunt esse aduocati, & monachi pro causa monasterij sui, si abbas præceperit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quõ ab operibus misericordie interdũ propter indecentiam impediuntur aliqui, & aliqui propter impotentiam. Non enim omnia opera misericordie omnes decet: sicut stultos non decet consilium dare, neque ignorantes docere.

AD SECVNDVM dicendum, quõ sicut virtus corrumpitur p̃ superabundantiã, & defectum: ita aliquis fit indecens & per maius, & per minus. Et propter hoc quidam arceantur a patrociniũ prestando in causis, quia sunt maiores tali officio, sicut religiosi, & clerici: quidam uerõ, quia sunt minores quã ut eis hoc officium competat, sicut infames, & infideles.

AD TERTIVM dicendum, quõ non ita imminet homini necessitas patrocinari causis aliorum, sicut proprijs: quia alij possunt sibi aliter subuenire. Vnde non est similis ratio.

ARTICVLVS III.

Utrum aduocatus peccet, si iniustam causam defendat.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quõ aduocatus non peccet, si iniustam causam defendat. Sicut enim ostenditur peritia medici, si infir-

curant discernere, & penetrare, an iustam, uel iniustam causam suscipiant, manifeste negligunt scire, quõ tenentur scire. Qui autem ex contingentiis nihil omittunt tuti incedunt, etiam si errant.

¶ Super

3. q. 7. ca. infames

h. & hoc non: quia illa est a parte ad totum, aliam iustitiam p̃secio. Amplius, qui tenentur ex præcepto iustitiæ obviare iniustis, uel operibus, si hoc cum possunt non faciunt, tenentur ad reprimendam: sed ut dicitur in quæstione 1. a. author dicit, tunc solum non obviare tenentur ad reprimendam, quando ex officio tenetur obviare. Aduocatus autem non ex officio, quia non est publicus officialis: sed ex arte aduocandi debet de opera iustitiæ subuenire. Non tenetur ad reprimendam non subueniendo, nec reus est iniustitiæ propter dampnum notabile, quod pauper incurrit.

¶ Ad tertium dicitur, quõ iura effi disponant, quõ dicitur pauperi aduocatus non tamen quõ dicitur gratis seruiat, sed de publico arario merces sibi dari debet, si pauper non potest solvere. Et aduocatus reuincit patrociniari.

¶ Super quã. septima. q. 1. prima. articulum secundum & tertium.

IN articulo. & tertio, nihil occurrit scribendum, nisi quõ in tertium articulo memineris ignorantiã excusare, quãdõ est causa actus: & non est peccatum. Et uocatur ignorantiã causa actus, quãdõ si sciuisset, non fecisset. Est quõ sine peccato, quãdõ est alicuius circumstantie, quam non potest, aut non tenetur scire: & si tenetur scire, non fuit negligens ut sciret. Et licet ampliando ad aduocatum peccate poteris h. excusatiõ est a defendendo iniustã causam ignoranter. Qui enim omnino defendit, sicut sine iustam, siue iniustam, quamuis nesciant iniustam non ex ignorantia, sed cum ignorantia, quã non excusatur, patrociniatur iniuste, qui etiam non

mitatem desperatam sanet, ita etiam ostenditur peritia aduocati, si iniustam causam defendere possit: sed medicus laudatur, si infirmitatem desperatam sanet: ergo etiam aduocatus non peccat, sed magis laudandus est, si iniustam causam defendat.

¶ 2 Præ. A quolibet peccato licet desistere: sed aduocatus puniatur, si causam suam perdidit, ut habetur. 2. q. 3. * ergo aduocatus non peccat, iniustam causam defendendo, si eam defendendam suscepit.

¶ 3 Præ. Maius videtur esse peccatum, si iniustitia vatur ad iustam causam defendendam, puta producendo falsos testes, vel allegando falsas leges, quam iniustam causam defendendo, quia hoc est peccatum in forma, illud in materia: sed videtur aduocato licere talibus astutijs uti, sicut militi licet ex insidijs pugnare: ergo videtur quod aduocatus non peccet, si iniustam causam defendat.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. Paralipomē. 19. Impio præbet auxilium, & ideo iram Domini mereris: sed aduocatus defendens causam iniustam, impio præbet auxilium: ergo peccando, iram Domini meretur.

RESPONDEO. Dicendum, quod illicitum est alicui cooperari ad malum faciendum siue consulendo, siue adiuvando, siue qualitercunque consentiendo, quia consiliarius, & coadiuuus quodammodo est faciens. Et A post. dicit ad Rom. 1. q. digni sunt morte non solum qui faciunt peccatum, sed etiam qui consentiunt facientibus: vnde & supra dictum est, * quod omnes tales ad restitutionem tenentur. Manifestum est autem, quod aduocatus auxilium, & consilium præstat ei, cuius causam patrociniatur. Vnde si scienter iniustam causam defendit, absque dubio grauiter peccat, & ad restitutionem tenetur eius damni, quod contra iustitiam per eius auxilium altera pars incurrit. Si autem ignoranter iniustam causam defendit, putans esse iustam, excusatur secundum modum, quo ignorantia excusari potest.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod medicus accipiens in curam infirmitatem desperatam, nulli facit iniuriam: aduocatus autem suscipiens causam iniustam, iniuste lædit eum, contra quem iniuste patrociniatur: & ideo non est similis ratio. Quia uis n. laudabilis videatur quantum ad peritiam artis, tñ peccat quantum ad iniustitiam voluntatis, qua abutitur arte ad malum.

AD SECVNDVM dicendum, quod aduocatus si in principio credidit causam iustam esse, & postea in processu appareat eam esse iniustam, non debet eam prode, ut si aliam partem inuenerit, vel secreta suæ causæ alteri parti reuelat: potest tñ, & debet causam deserre, vel eum, cuius causam agit, ad cedendum inducere, siue ad componendum sine aduersarij damno.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut supra dictum est, * militi, vel duci exercitus licet in bello iusto ex insidijs agere ea, quæ facere debet, prudenter occultando, non autem falsitatem fraudulenter faciendo: quia etiam hosti fidem seruare oportet, sicut Tulli. dicit in 1. de Offic. * Vnde & aduocato defendenti causam iustam, licet prudenter occultare ea, quibus impediri posset processus eius: non autem licet ei aliqua falsitate uti.

2. q. 3. ca. si quem peccauerit.

q. 42. art. 7.

q. 40. art. 3. In c. ult. q. d. de iustitia agit a medico.

¶ Super quæst. septuagesime prime articulum quartum.

Opusc. 19. cor. 11.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum aduocato liceat pro suo patrociniario pecuniam accipere.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod aduocato non liceat pro suo patrociniario pecuniam

F accipere. Opera enim misericordie non sunt intuitu humanæ remunerationis faciēda, secundum illud Luca 14. Cum facis prandium aut canam, noli uocare amicos tuos, neque uicinos diuites, ne forte ipsi te reuinent, & fiat tibi tributio: sed præstare patrociniū causæ alicuius, pertinet ad opera misericordie, ut dictum est. * ergo non licet aduocato accipere retributionem pecunie pro patrociniario præstato.

¶ 2 Præ. Spirituale non est pro temporali commutandum: sed patrociniū pñtium videtur esse quiddam spirituale, cū sit usus scientie iuris. ergo non licet aduocato pro patrociniario pñtium accipere.

¶ 3 Præ. Sicut ad iudicium concurrit persona aduocati, ita etiam persona iudicis, & persona testis: sed sicut Aug. ad * Macedonium, non dicitur iudex uendere iustum iudicium, nec testis uerum testimonium. ergo nec aduocatus potest uendere iustum patrociniario.

SED CONTRA est, quod Aug. * dicit ibidem, quod aduocatus licite uendit iustum patrociniario, & iuris peritus uerum consilium.

RESPON. Dicendum, quod ea que quis non tenetur alteri exhibere, inquit potest pro eorum exhibitione recompensationem accipere. Manifestum est autem, quod aduocatus non semper tenetur patrociniario præstare, aut consilium dare causis aliorum: & ideo si uendat suum patrociniario, siue consilium, non agit contra iustitiam.

Et eadem ratio est de medico operante ferre ad sanandum, & de omnibus alijs huiusmodi personis, dum tamen moderate accipiant, considerata conditione personarum, & negotiorum, & laboris, & consuetudine patrie. Si autem per improbitatem aliquid immoderate extorqueant, peccant contra iustitiam. unde Aug. * dicit ad Macedonium, quod ab his extorta per immoderatam improbitatem reperti solent, data per tolerabilem consuetudinem non solent.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod non semper que homo potest misericorditer facere, tenetur facere gratis, alioquin nulli liceret aliquam rem uendere, quia quilibet rem potest homo misericorditer impendere: sed quando causa misericorditer impendit, non humanam, sed diuinam remunerationem querere debet. Et similiter aduocatus, quando causam pauperum misericorditer patrociniatur, non debet intendere remu-

causa inuenient causam suam iniustam, non debent, vt in rñsione ad secundum precedentis arti. dictum est, prodere secreta suae causae, nec alteram, quamuis iustam, partem iuuare. ad quod teneantur, si ad iustum simpliciter & absolute, vt proprium sine ordi nentur, sed teneant ad iustitiam. Iustitiam patrociniū, & iustum cōsiliū huius partis, tanquam ad proximiū sūt, quāuis finis eorū remouis sit iustitia. Simpliciter vel attingit vel salte non impeditur. Et ex his patet solutio obiectionum. Quare iustitia & veritas absolute uentur in iudice, & iustus esse cōs, & nō aduocatum, &c.

¶ *Quare quilibet septuagesimo secundo arti. talium primus.*

¶ *Artic. 1. q. 72. d. huius occurrit, an de ratione contumelie sit, qd dicitur contumelia coram illo, cui inferitur contumelia. Et est ratio duobus, quia contumelia importat manifestam iniuriam, sicut ira manifestam vindictam. Cōstat autem qd huiusmodi manifestatio principaliter refertur ad eum, contra quem irrogatur contumelia, sicut in ira ad eū, contra quem irascitur. Ex altera autem parte apparet oppositum, nam multum contumelias contra absentem profertur.*

QVAESTIO LXXII.

De iniurijs uerborum, quae inferuntur extra iudicium, in quatuor articulis diuisa.

DE INDE considerandū est de iniurijs uerborū, quae inferuntur extra iudicium. Et primò, de contumelia: secundò, de detractio: tertio, de usurratione: quartò, de maledictione.

CIRCA primum queruntur quatuor.

¶ **Primò, Quid sit contumelia.**

¶ **Secundò, Vtrum omnis cōtumelia sit peccatum mortale.**

¶ **Tertio, Vtrum oporteat contumeliosos reprimere.**

¶ **Quartò, de origine cōtumelie.**

hoc in litera dicitur, q contumelia id, quod est contra honorem alicuius, deducit in notitiam eius. Sciendum tñ est, quod tripliciter contingit hoc facere. Primò, in facie eius personaliter audientis: secundò literis, seu libello, vt ad eum deueniat: tertio, uerbis vel signis in absentia per accidens, quia. l. absens est: sed in presentia per se quod ad intentionē, quando. l. ad hoc dicit iniuriola contra illum uerba, ut in eius notitiam deueniant, & ad hoc operam dat. Semper enim in notitiam eius intendit contumeliosus deducere quod est contra illius honorem, sicut iratus uindictam, quam in absentia facit. Et per hoc patet solutio obiectionum.

¶ **In eodem 1. q. 72. ar. dubiū occurrit, An sit vera determinatio li. 1. q. 72. q. contumelia consistens in factis, nō consistit in eis in quantum sunt facta, sed in quantum sunt signa. Apparet nōq. falsum, eo**

A quòd contumelia consistit in dehonestatione tanuarum domus alicuius, in denurpatione, uel destructione imaginum, uel stemmatum alicuius, consistit in factis ipsis, ut talia facta sunt, ut patet: sicut rapina in ablatione rerum, & uerberatio in persequutione personarum, licet significant animum male dispositum erga illum &c.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum contumelia consistat in uerbis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quòd contumelia non consistat in uerbis. Contumelia. n. importat quoddam nocumentum proximo illatum, cū pertineat ad iniustitiam: sed uerba nullum nocumentum uidentur inferre proximo nec in persona, nec in rebus. ergo contumelia non consistit in uerbis.

¶ 2. Præ. Contumelia uidetur ad quandam dehonorationem pertinere: sed magis aliquis potest in honorari, seu uituperari factis, q̄ uerbis. ergo uerba cōtumelia nō consistat in uerbis: sed magis in factis.

¶ 3. Præ. Dehonoratio, quae fit in uerbis, dicitur conuitium, uel improprium: sed contumelia uidetur differre a conuitio, & ab improprio. ergo contumelia non consistit in uerbis.

SED CONTRA. Nihil auditu percipitur, nisi uerbum: sed contumelia auditu percipitur, secundum illud Ieremias 20. Audiui contumelias in circuitu. ergo cōtumelia est in uerbis.

RESPON. Dicendū, quòd contumelia importat dehonorationem alicuius: quod quidem contingit dupliciter. Cum. n. honor aliquam excellētiā consequatur, uno modo aliquis alium dehonorat, cū priuat eum excellētiā, pp quā hēbat honorē: quod quidē fit per peccata factorum, de quibus supra dictū est. * Alio mō, cū aliquis id, quod est cōtra honorē alicuius, deducit in notitiā eius, & aliorū: & hoc proprie pertinet ad cōtumeliā, quod quidē fit per aliqua signa. Sed sicut * Aug. dicit in 2. de doct. christ. omnia signa uerbis comparata, paucissima sunt. Verba enim inter homines obtinuerunt prin-

cōtumeliosa, ad hoc ut sint cōtumeliosa, aduere rōnē signi quòd ad efficaciam, hoc est, qd nō prigit cōtumeliosa ad iuriarū, nisi ut signa, ac p hoc talia facta sūt cōtumeliosa, ut sūt talia facta materialiter, ut signa formaliter. Et aduerte, qd quia unū uitiū imperat alteri, sicut qd qd furat ut mœchetata siq. raperet, seu peccaret ut cōtumelaret rapina, seu p cūso ut factū laderet in rebus, uel psonat si gnū, machinaret cōtra honorē, & peccaret simul duob. uitijs, sicut fur ut mœchet. Est & aliud aduertēdū, qd cū p dicitur honestationes, & similia a manifesto sūt authore, hēnt perfecte rōnē cōtumelie: cū uerò ab occulto pcedit authore, hēnt quidē rōnē ueræ cōtumelie: qd ad hoc sūt, ut in notitiā ei' & aliorū deducant id, quod est cōtra honorē eius, minus tñ pfecte rōnē hēnt contumelie, pro q̄to contumeliosus est manifestus iniuriator, sicut & iratus.

Secunda Secunda S. Thomae. Y 4 ¶ In

Hoc. n. commune est omnib' malis factis, quando per se. Lex in reuentione sunt. Et cōfirmatur, quia huiusmodi iniuria nō spectant ad aliquod iudicium uitiarum, quae postea sunt opponi iusticie, ut patet discurrendo per singula, homicidia, furtum, rapinam &c.

¶ Ad hoc dicit, qd dubitatio oritur ex hoc, qd creditur in proprio factum habere rationem signi respectu factis, sicut uerba respectu loquentis, cum tamen hoc non sufficiat. Sed pro tanto facta, ut facta distinguuntur hic cōtra facta ut signa, quae ad eius offensam, cōtra quem sunt, non perueniunt ut facta, sed ut signa. Fur figidem, aut latro iniuriatur facto, ut factū est, quia actio auferē di priuat illum rebus suis. Et simile est de homicidio, & alijs iudicatis. Contumeliosus autem quādo facto iniuriatur, nō iniuriatur, facto ut factum est, sed factio ut signo, quia actio illa dehonestationis ianq. & huiusmodi, in quantum talia facta absolute sunt, non ledunt proximum. Neque enim personalia, neque res eius diminuunt, nisi forte per accidens: quia. l. illa imago erat sua, & nihil amplius ualeat: sed ut habent rationem signi, pertingunt, quantum in se est, ad ledendū honorem proximi.

Quamuis autē cōmune sit omnib' male factis significare malā intentionē agentis, neq. penes sic esse signum, distinctio hic fit, proprium tamen est male factis, ut sūt

q. 97. ar. 1. & Philm. 43. & Ro. 1. sed. 8.

q. 64. 65.

li. 5. c. 3. 61r ca. med. c. 3